

Sisällys

Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevasi lainsäädännöksi	2
A. Tehtävien uudelleen organisointi	2
Kohta 1: Lupa- ja valvontavirasto	2
Kohta 2: Elinvoimakeskukset sekä kehittämis- ja hallintokeskus	3
Kohta 3: Kommentit virastolakiin, säännöskohtaisiin perusteluihin ja hallituksen esitysluonnokseen sekä mahdolliseen virastoasetukseen	4
B. Muut mahdolliset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta	4
C. Hallituksen esitysluonnoksen sisältämät muut lakiehdotukset	5
D. Tiivistelmä lausunnon päähuomioista ja näkemyksemme esityksen kannatettavuudesta	5

Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/25102/2023

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=537dcf40-f979-4536-9749-7d92d46a7031>

Esitysluonnos sisältää ehdotuksen valtion aluehallintouudistukseen liittyvästä lainsäädännöstä. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Lupa- ja valvontavirastosta, laki elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta ja laki Ahvenanmaan valtionvirastosta. Lakiehdotukset sisältävät säännökset virastojen organisaatiosta, johtamisesta, tulohajauksesta ja hallinnon järjestämisestä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion aluehallintouudistukseen liittyviä muita lakeja. Laki aluehallintovirastoista, laki Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirastosta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista kumottaisiin.

Aluehallintouudistus kytkeytyy ympäristöministeriössä valmisteilla olevaan yhden luukun lainsäädäntöhankkeeseen, jossa kehitetään ympäristöllisiä lupamenettelyjä koskevaa sääntelyä ja edistetään yhden luukun asiointimahdollisuutta Lupa- ja valvontavirastossa. Asiaa koskeva luonnos hallituksen esitykseksi on samaan aikaan lausuntokierroksella (19.6. – 1.9.2024).

Uudistuksen tavoitteena on vahvistaa yhdenmukaista lupa- ja valvontakäytäntöä alueesta riippumatta ja sujuvoittaa lupaprosesseja.

Lausunto

A. Tehtävien uudelleen organisointi

Kohta 1: Lupa- ja valvontavirasto

Asikkalan kunnan näkökulmasta Lupa- ja valvontaviraston perustaminen voi onnistuessaan olla myönteinen askel kohti yhdenmukaisempaa lupapalvelua ja tehokkaampaa valvontaa. Viraston tulisi kuitenkin varmistaa, että alueelliset erityispiirteet ja paikallinen asiantuntemus otetaan huomioon. On tärkeää, että virasto toimii läheisessä yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa ja että sen toiminta ei aiheuta ylimääräistä hallinnollista taakkaa yrityksille, kunnille ja kansalaisille.

Valtion aluehallinnon tehtävillä on lukuisia yhtymäpintoja kuntien ja maakunnan liittojen tehtävien kanssa, joten muutoksella on väistämättä vaikutuksia niin kuntiin kuin maakunnan liittoihin. Uudistuksessa valtion virastojen koko ja toimialueet suurenevät ja siksi on tärkeää, että valtion aluehallinto pysyy alueilla, on aidosti läsnä ja toimii kehittäjäkumppanina kunnille ja maakunnille. Voidakseen toimia tehokkaasti valtion aluehallinnon tulee tuntea paikalliset olosuhteet, alueiden vahvuudet ja heikkoudet.

Toimialaohjauksen tulee pysyä strategisella tasolla.

Uusi valtakunnallinen virastorakenne edellyttää erilaisten yhteistyörakenteiden luomista ja yhdyspintojen arviointia.

Kohta 2: Elinvoimakeskukset sekä kehittämis- ja hallintokeskus

Elinvoimakeskusten rooli on keskeinen alueellisen elinvoiman ja kilpailukyvyn edistämisessä. Päijät-Hämeen maakuntahallitus on maaliskuussa lausunut mallista, jossa Kanta-Häme ja Päijät-Häme olisivat mahdollisesti osa Etelä-Suomen elinvoimakeskuskokonaisuutta Uudenmaan maakunnan kanssa. Tämä johtaisi tilanteeseen, missä elinvoimakeskuksista tulisi niin kooltaan kuin resursseiltaan valtakunnallisesti erittäin epäsuhtaisia. Maakuntahallitus esitti, että Kanta- ja Päijät-Hämeeseen perustettaisiin oma Hämeen elinvoimakeskus.

Asikkalan kunta korostaa tarvetta varmistaa elinvoimakeskusten tasavertainen palvelukyky, -nopeus ja -rakenne, jotta yrityksiä ja toimijoita voidaan palvella tasapuolisesti ja yhdenvertaisesti eri maakunnissa. Elinvoimakeskusten vaikutusalueella resurssien tulisi jakautua niin, että sekä kaupunkialueet että maakuntien pienemmät kunnat ja yritykset saavat tarvittavan tuen kehittämiseen ja investointeihin.

Asikkalan kunta toteaa, että on olemassa suuri riski sille, että elinvoimakeskuksen tehtävät ovat päällekkäisiä maakuntien liittojen lakisääteisen aluekehitystehtävän kanssa. Työnjaon tulee olla selkeä. Samalla Elinvoimakeskusten toiminnan tulee tukea alueiden omiin vahvuuksiin ja erityispiirteisiin perustuvaa alueiden kehittämistä yhteistyössä maakunnan liittojen kanssa.

Kehittämis- ja hallintokeskuksen osalta on olennaista, että sen toiminta tukee elinvoimakeskusten työtä sekä edistää hallinnon sujuvuutta ja tehokkuutta.

Valtioneuvoston asetus elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta nimeää, toimialueet ja toimipaikat. Siinä määritellään Etelä-

Suomen elinvoimakeskuksen toimialue, johon kuuluvat Uudenmaan ja Päijät-Hämeen maakunnat.

Asikkalan kunta esittää, että Etelä-Suomen elinvoimakeskuksen päätoimipaikaksi määritellään Lahti ja toimipaikaksi Helsinki.

Etelä-Suomen elinvoimakeskuksen päätoimipaikan perustaminen Lahteen on perusteltua mm. siksi, että siten ehkäistään valtionhallinnon ja sen työpaikkojen keskittymistä pääkaupunkiseudulle ja pystytään tasapuolisemmin tunnistamaan maakunnan palvelutarpeet osana elinvoimakeskuksen toimintaa. Lahtea sijaintipaikkana puoltaa myös se, että Lahden kaupungissa ja Päijät-Hämeen maakunnassa on pääkaupunkiseutuun, suuriin kaupunkeihin ja muihin maakuntiin verrattuna suhteessa vähemmän valtion työpaikkoja.

Lahti on helposti saavutettavissa ja monipaikkaisen työskentelyn ja etätöiden ansiosta päätoimipaikan siirtäminen Lahteen ei kuormita juurikaan henkilöstöä. Lahdessa on pienemmät kiinteistökulut kuin pääkaupunkiseudulla ja asuminen edullisempaa. Lahdessa sijaitseva päätoimipaikka tukisi alueen elinvoimaa ja tasapainottaisi alueellista kehitystä Uudellamaalla ja Päijät-Hämeessä.

Kohta 3: Kommentit virastolakiin, säännöskohtaisiin perusteluihin ja hallituksen esitysluonnokseen sekä mahdolliseen virastoasetukseen

Asikkalan näkökulmasta virastolait ja niihin liittyvät säännöskohtaiset perustelut vaikuttavat pääosin hyvin perustelluilta. On kuitenkin tärkeää varmistaa, että sääntely on riittävän joustavaa ja mahdollistaa alueellisten erityispiirteiden huomioon ottamisen. Virastoasetuksen tulee selkeyttää virastojen rooleja ja vastuita sekä varmistaa yhteistyö eri viranomaisten välillä.

B. Muut mahdolliset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta

Hallituksen esitysluonnos on kokonaisuudessaan kattava. On kuitenkin tärkeää varmistaa, että uudistuksen vaikutukset arvioidaan säännöllisesti ja että tarvittavia muutoksia voidaan tehdä joustavasti, kun vaikuttavuuden arviointi valmistelussa on ollut puutteellista. Asikkalan kunnan ja Päijät-Hämeen maakunnan kannalta on myös tärkeää, että alueen toimijoiden ääni tulee kuulluksi ja että heillä on mahdollisuus vaikuttaa uudistuksen sujuvaan toteutukseen ja sen kehittämiseen jatkossa. Resurssien ja palveluiden tasavertainen saatavuus on turvattava eri alueille.

C. Hallituksen esitysluonnoksen sisältämät muut lakiehdotukset

Asikkalan kunta pitää tärkeänä, että lakiehdotukset, joilla toteutetaan uudistuksen edellyttämät tehtäväsiirrot, ovat selkeitä ja johdonmukaisia. Tehtävien siirrot Lupa- ja valvontavirastolle, elinvoimakeskuksille, kehittämis- ja hallintokeskukselle sekä muille virastoille tulee toteuttaa siten, että siirtymävaihe on sujuva ja että uusi järjestelmä toimii tehokkaasti alusta alkaen. Lisäksi on varmistettava, että siirtymävaiheessa ei synny katkoksia palveluiden saatavuudessa tai laadussa.

D. Tiivistelmä lausunnon päähuomioista ja näkemyksemme esityksen kannatettavuudesta

Onnistuessaan valtion aluehallintouudistus voi parantaa hallinnon tehokkuutta ja alueellista elinvoimaa.

Keskeiset huomioitavat asiat ovat Lupa- ja valvontaviraston johdonmukainen toiminta, elinvoimakeskusten riittävät resurssit, elinvoimakeskusten ja maakuntien liittojen välinen selkeä työnjako ja yhteistyö, sekä uudistusprosessin ja tehtäväsiirtojen sujuvuus.

Uudistuksen käytännön toteutuksessa tulee varmistaa riittävät resurssit ja niiden tasapainoinen jakautuminen elinvoimakeskuksen koko toiminta-alueelle. Lisäksi uudistuksessa tulee huomioida kehittämisen alueelliset erityispiirteet ja tarpeet.

Asikkalan kunta esittää, että aluehallintouudistus tukee alueiden omiin vahvuuksiin ja erityispiirteisiin perustuvaa kehitystä.

Asikkalan kunta esittää, että Etelä-Suomen elinvoimakeskuksen päätoimipaikaksi määritellään Lahti ja toimipaikaksi Helsinki.